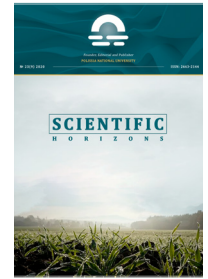

SCIENTIFIC HORIZONS

Journal homepage: <https://sciencehorizon.com.ua>

Scientific Horizons, 23(10), 54–67

UDC 336.71:330.35

DOI: 10.48077/scihor.23(10).2020.54-67

BANKING SYSTEM OF THE COUNTRY: ELEMENTS, FUNCTIONS AND POTENTIAL IN ENSURING ECONOMIC GROWTH

Marta Barna, Nadiya Ruschyshyn*

Lviv University of Trade and Economics
79005, 10 Tuhon-Baranovskyi Str., Lviv, Ukraine

Article's History:

Received: 05.09.2020

Revised: 12.10.2020

Accepted: 20.10.2020

*Corresponding author:

Lviv University of Trade and Economics,
79005, 10 Tuhon-Baranovskyi Str., Lviv,
Ukraine, E-mail: nadiya_r@i.ua

Suggested Citation:

Chernenko, N., Korohodova, O.,
Barna, M., & Ruschyshyn, N. (2020).
Banking system of the country:
Elements, functions and potential
in ensuring economic growth.
Scientific Horizons, 23(10), 54-67.

Abstract. The banking system plays an important role in the development and functioning of the country's economy. The purpose of the study was to investigate and summarise the content of the banking system, considering its elements, functions, and potential for economic growth. During the research the following methods were used: theoretical generalisation, system approach, abstract-logical, and logical-analytical. The study examines the statements of scientists on the definition of the banking system from the standpoint of its legal basis and content. The composition of the elements of the banking system is considered in view of the objectively existing integration processes. It was emphasised that it is appropriate to consider the aspect of globalisation when generalising the essential, as well as the criterial features of the banking system. A study on the institutional and institutional-economic approaches to the functioning and development of the banking system. It was determined that the banking system is a sphere of procurement of a number of financial services and through its functioning and development effective levers of regulation are acquired. The study noted the features of the banking system must include the parameters of liquidity and financial stability, sufficient capitalisation, profitability, protection from internal and external risks and threats, financial and economic security, adaptability to the global, and macroeconomic environment. It is advisable to consider such structural features as the ratio of internal and external banking capital, the ability to develop in accordance with modern requirements in terms of information technology progress, information society, and digitalisation of business communications in generalising the essential features of the banking system. Further clarification of the criteria of the banking system will make provision for their identification at the level of each of its elements. The functions of the banking system were identified and generalised. The composition of the applied approaches to the essence of the banking system were expanded and supplemented with structural, security, and strategic ones. The integration of existing and new views on the concept, structure, functions, and role of the banking system in the economy allowed to develop an original position on the content of the concept of the banking system. Structural changes in the country's economy have a significant impact on the functioning of the banking

system. This, in turn, requires the identification of priority areas for structural reform of both the economy as a whole and the banking system, which, in fact, will be the subject of further research

Keywords: banks, banking institutions, banking system, elements of the banking system, functions of the banking system

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА КРАЇНИ: ЕЛЕМЕНТИ, ФУНКЦІЇ ТА ПОТЕНЦІАЛ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Марта Юріївна Барна, Надія Михайлівна Руцишин

Львівський торговельно-економічний університет
79005, вул. Туган-Барановського, 10, м. Львів, Україна

Анотація. Банківська система відіграє вагомую роль у розвитку та функціонуванні економіки країни. Метою статті було дослідження та узагальнення змістової характеристики банківської системи, враховуючи її елементи, функції та потенціал у забезпеченні економічного зростання. При виконанні дослідження використано методи: теоретичного узагальнення, системного підходу, абстрактно-логічний, логіко-аналітичний. У статті досліджено твердження науковців щодо визначення банківської системи з позиції її правової основи та змістовного наповнення. Розглянуто склад елементів банківської системи з огляду на об'єктивно існуючі інтеграційні процеси. Наголошено про доречність врахування аспекту глобалізації під час узагальнення сутнісних, а також і критеріальних ознак банківської системи. Проведено дослідження за інституційним та інституційно-економічним підходами функціонування та розвитку банківської системи. Визначено, що банківська система є сферою отримання низки фінансових послуг, і через її функціонування та розвиток отримуються дієві важелі регулювання. Зазначено про необхідність включення в характеристику банківської системи параметри її ліквідності та фінансової стійкості, достатнього рівня капіталізації, рентабельності, захищеності від внутрішніх і зовнішніх ризиків, а також загроз, фінансово-економічної безпеки, адаптивності до розвитку глобального та макроекономічного середовища. Доцільно враховувати такі структурні характеристики: співвідношення внутрішнього та зовнішнього банківського капіталу, здатності розвиватися відповідно до вимог сучасності щодо розвитку інформаційних технологій, інформаційного суспільства, а також цифровізація бізнес-комунікацій при узагальненні сутнісно-типологічних ознак банківської системи. Подальше уточнення критеріальних ознак банківської системи передбачить їх ідентифікацію на рівні кожного з її елементів. Проведено ідентифікацію та узагальнення функцій банківської системи. Розширено склад застосовуваних підходів щодо сутності банківської системи, доповнивши їх структурним, безпековим і стратегічним. Інтеграція існуючих і нових поглядів на поняття, структуру, функції та роль банківської системи в економіці дозволило сформувати авторську позицію щодо змісту поняття банківської системи. Поряд з тим, структурні зміни в економіці країни мають істотний вплив на функціонування банківської системи, що потребує ідентифікації пріоритетних напрямів структурного реформування як економіки загалом, так і банківської системи

Ключові слова: банки, банківські інститути, банківська система, елементи банківської системи, функції банківської системи

ВСТУП

Концептуальні засади та зокрема елементно-структурні характеристики банківської системи розвивалися в міру як еволюції банківського та фінансового секторів провідних економік світу, так і посилення наукового інтересу до проблем і перспектив розвитку банківської системи, реалізації

її потенціалу в підсиленні процесів економічного зростання, а також регулюванні базисних макроекономічних параметрів – споживання, заощадження, інвестування, виробництва та ін. Відповідно, на сьогодні поняття банківської системи достатньо глибоко та комплексно досліджене в сучасній економічній літературі (С.А. Кузнецова,

Т.М. Болгар, З.С. Пестовська [1]; М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко [2]; Ю.Є. Холодна, О.М. Рац [3]; О.О. Чуб [4]; В.В. Коваленко, О.Г. Коренева, К.Ф. Черкашина, О.В. Крухмаль [5] та ін.), чому також і посприяла суттєва інституційно-правова урегульованість складу суб'єктів, комплексу послуг і відносин, ієрархії та організаційної структури такої системи, утвореної, як зазначається у більшості праць, на таких рівнях, як перший, представлений національним банком, і другий, що складається з банків різних форм власності, масштабів і напрямів діяльності, територій охоплення, складу та структури операцій, механізмів і способів утворення статутного капіталу, рівня децентралізованості та міри розвитку і поширення мережі філій і представництв.

Відтак, попри певні інколи принципові, але системно та концептуально несуттєві відмінності в поглядах провідних науковців-фінансистів щодо змістової характеристики, складу та структури банківської системи держави, здебільшого дискусії в цій царині точаться навколо функцій і завдань (особливо в частині позитивного впливу на забезпечення соціально-економічного розвитку країни, зростання конкурентоспроможного реального сектора економіки та підвищення рівня якості життя населення, підтримки інституційних змін і структурних реформувань), раціональних моделей і форм (зокрема залежно від стану економічного розвитку, сформованості фінансового сектора країни, бюджетних і фінансово-ресурсних можливостей центрального та комерційних банків), міри, методів і засобів втручання центрального банку, механізмів та інструментів грошово-кредитної політики держави, фінансового моніторингу, безпеки, нагляду та контролю банківської діяльності.

Визначальною стратегічною ціллю банківської системи є забезпечення стабільного її розвитку, зменшення впливу як зовнішніх так і внутрішніх чинників, зростання її ролі у процесах економічного зростання. Посилення наукового інтересу до проблем і перспектив розвитку банківської системи, реалізації її потенціалу в підсиленні процесів економічного зростання, а також регулюванні базисних макроекономічних параметрів – споживання, заощадження, інвестування, виробництва спонукало до проведення даного дослідження за вибраною тематикою.

МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ

Методологією цього дослідження передбачалося проходження таких методичних етапів:

1) узагальнення існуючих у науковій літературі підходів до сутнісного трактування поняття і структури банківської системи держави, ідентифікації її місця та ролі в системі національної економіки;

2) класифікація та визначення переваг і недоліків сутнісного трактування поняття банківської системи за аспектами: інституційний підхід, правова основа, елемент системи вищого порядку, вплив на банківську систему в цілях забезпечення інтеграційних процесів країни, умови глобалізації, макроекономічна та соціальна роль;

3) аналіз концептуальних підходів до сутнісного трактування банківської системи з позиції її ролі та внеску в забезпечення економічного зростання та структурного реформування національної економіки, зокрема за напрямками: інтеграція елементів системи національної економіки, забезпечення стійкості та ліквідності, формування резервів, мінімізація ризиків та загроз стабільності, фінансова та економічна безпека, формування раціональної структури зовнішнього та внутрішнього капіталу;

4) розвиток сучасних цифрових технологій, адаптація національної економіки до розвитку в умовах динамічних змін і глобальної конкуренції;

5) вивчення критеріальних ознак ефективного функціонування банківської системи. Формування складу її елементів, зокрема із урахуванням позитивних практик зарубіжного досвіду, узагальнення сучасних функцій банківської системи.

6) розробка принципово нової системи та структури функціонування банківської системи, орієнтованої на забезпечення структурних змін, системних реформ і структурних зрушень в національній економіці;

7) доповнення традиційних підходів (інституційно-організаційного, інституційно-економічного та правового) до сутнісного трактування банківської системи структурним, безпековим і стратегічним підходами задля розробки нової методичної системи та структури банківської системи в контексті регулювання процесів економічного зростання;

8) побудова нової системи у вигляді поєднання

елементів, які взаємодіють між собою, створюючи єдність, цілісність і дієздатність системи; врахування у складі елементів (центрального банку і системи спеціалізованих вищих органів управління, банки та їх відокремлені підрозділи, система фінансових асоціацій і компаній, елементи банківської інфраструктури);

9) визначення на цій основі більш якісного складу функцій банківської системи, а також її завдань у забезпеченні економічного зростання;

10) обґрунтування нового визначення поняття банківської системи в контексті формування структурно збалансованої та дієздатної, пов'язаної між собою спільними фінансово-економічними інтересами, функціями та завданнями сукупності елементів, функціонування яких покликане забезпечувати стабільність і стійкість банківського сектора фінансової системи держави, стимулювати розвиток національної економіки та її стратегічних галузей, згладжувати негативні наслідки та запобігати кризовим явищам, впливати на формування необхідних структурних змін в економіці та суспільстві.

Теоретичною та методологічною основою даного дослідження стали фундаментальні положення зарубіжних та українських науковців щодо дослідження та узагальнення змістової характеристики банківської системи, враховуючи її елементи, функції та потенціал у забезпеченні економічного зростання.

Для вирішення завдань дослідження використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів і прийомів, зокрема: теоретичного узагальнення (для визначення сутнісних ознак банківської системи, визначення функцій та критеріїв банківської системи); системного підходу (при обґрунтуванні сутнісних характеристик, елементів, функцій і завдань банківської системи в контексті регулювання процесів економічного зростання); абстрактно-логічний (для теоретичного узагальнення висновків та аналізу результатів дослідження); логіко-аналітичний (для теоретичного узагальнення та уточнення понятійного апарату) тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Узагальнення наукових підходів до сутнісного трактування поняття та структури банківської системи держави

Банківську систему спрощено ототожнюють з інституціями, які входять до її складу, а саме, у

своїх дослідженнях О. Кириченко, І. Геленко, А. Ятченко розглядають як співвідношення різноманітних видів банків та інших кредитних установ, що склалося в державі у відповідному часовому вимірі та утворює підсистему фінансового механізму – складової частини кредитної системи держави [6, с. 14].

С. Кузнецова, М. Савлук та ін. наголошують на правовій основі, яка й визначає склад елементів і параметри функціонування банківської системи як законодавчо інституціалізованого, сформованого відповідно до закріпленої ієрархії та структури складу фінансових посередників, які здійснюють банківську діяльність і функціонально взаємопов'язані в самостійну економічну структуру [1, с. 10; 2, с. 445]. Причому аспект єдності структури тут розглядається як один із головних і системоутворювальних.

Раціональність такого припущення підтверджується й результатами інших досліджень. До прикладу, у [7, с. 10] в основі авторського визначення – складний комплекс, елементи якого безпосередньо здійснюють діяльність та еволюціонують згідно чітко визначених нормативно-правових положень, норм і регламентів. Банківська система держави функціонує головною за рахунок діяльності банків, які залучають і акумулюють фінансовий ресурс населення та суб'єктів господарювання, держави, місцевих громад з подальшим кредитуванням реального сектора економіки та населення, наданням клієнтам інших видів банківських послуг. Втім, за такого підходу дещо нівелюється мета і завдання банківської системи, а це не дозволяє повною мірою уточнити та чітко кристалізувати її сутнісні характеристики.

У інших дослідженнях автори підходять до змістового наповнення банківської системи через її виступ складником системи вищого порядку, зокрема фінансової. Як стверджують Ю. Холодна та О. Рац, банківську систему утворюють різноманітні банківські структури з різними організаційно-правовими формами, завданнями, напрямками та спеціалізацією діяльності задля уможливлення реалізації повноцінного грошово-кредитного механізму зі цілим комплексом функцій та завдань, реалізованих у межах загальної економічної системи країни і спрямованих на врегулювання та стабілізацію більшості ключових макроекономічних аспектів, забезпечення сталого збалансованого розвитку національної економіки [3, с. 10].

Цікавим є аспект розгляду поняття та складу елементів банківської системи з огляду на об'єктивно існуючі інтеграційні процеси, які стосуються фінансово-економічних систем усіх країн зі нетоталітарним економічним режимом управління. На цю особливість звернено увагу у дослідженні [4, с. 11] та зроблено висновок, що банківська система залежить і, відповідно, має адаптуватися до існуючої конфігурації міжнародного ринку капіталу. За активної та всеохоплюючої глобалізації зникають межі національних і міжнародних не лише банківських систем, але й фінансових секторів і національних економік загалом. Відповідно, більш конкурентоспроможні банківські системи стають чинником і запорукою покращення місця економіки країни в системі міжнародного поділу праці.

Відтак, логічним видається висновок про доречність врахування аспекту глобалізації під час узагальнення сутнісних, а також і критеріальних

ознак банківської системи, зокрема як сукупності елементів і підстав для їх розвитку, а також забезпечення конкурентоспроможності задля подальшого формування стійкої, спроможної та дієздатної банківської системи держави. У підсумку результати наукових пошуків у цьому напрямі привели до виведення відносно нового наукового поняття – «конкурентоспроможність банківської системи» (І. Брітченко, Г. Карчева, О. Момот, Ю. Дятлова та ін. [8–11]).

Потрібно акцентувати на тому, що головним лейтмотивом практичної сторони більшості досліджень у сфері становлення та функціонування банківської системи держави є її значно ширша і системніша роль в економіці порівняно з тими функціями та завданнями, які розрізнено (не спільно, не узгоджено, не синергічно) реалізують недержавні і державні банки, а також національний банк держави (рис. 1).

Рисунок 1. Функції та завдання складових банківської системи

Джерело: розроблено авторами

Вона проявляється в тому, що лише за ефективно функціонуючої якісної та структурно збалансованої банківської системи держава спроможна гарантувати стабілізацію національної грошової одиниці, належне фінансово-кредитне та інше банківське обслуговування реально-го сектора економіки, забезпечити узгодження фінансово-економічних та інших інтересів населення, суб'єктів бізнесу, банківських структур, центробанку та уряду як найвищого центрального органу державної виконавчої влади в країні. Такі завдання не здатні реалізувати окремо взяті суб'єкти банківської системи.

Отже, класично банківську систему країни утворює сукупність різних видів банків і банківських інститутів, які мобілізують фінансові ресурси та надають комплекс послуг населенню, бізнес-структурам, державним і некомерційним організаціям, передусім пов'язаних із розміщенням вкладів і наданням у користування грошей, а також іншими супутніми банківськими послугами. Одрозуміємо, що ключовим аспектом є доступне і вигідне кредитування суб'єктів господарювання та населення в цілях поживлення розвитку реального сектора економіки, споживчого попиту та розвитку внутрішнього ринку країни.

Позаяк, це лише зовнішня складова макроекономічної та соціальної значимості банківської системи. Внутрішня стосується її рівнів і структури, а також значно глибших і системних функцій і завдань, синтезованих під час взаємодії суб'єктів рівнів банківської системи – верхнього, представленого центральним банком, і нижнього, утвореного комерційними спеціалізованими банками, іншими фінансово-кредитні інституціями.

Національний банк здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків та інших фінансово-кредитних структур через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення реалізовуваних ними операцій. Більше того, до його безпосередніх функцій належать: забезпечення стабільності національної грошової одиниці, валютне регулювання, провадження якісної та ефективної грошово-кредитної політики, здійснення грошової емісії та забезпечення контролю за грошовим обігом, здійснення міжбанківських розрахунків, у т. ч. міжнародних, продаж кредитних ресурсів комерційним банкам і кредитування уряду, регулювання та контроль за діяльністю комерційних банків, інших кредитних організацій, зберігання та регулювання золотовалютних резервів, управління державним боргом та ін.

У підсумку реалізації цих функцій центральний банк держави регулює та забезпечує цінову стабільність, фінансову стійкість, ефективність функціонування платіжних систем. Від функціонування банківської системи країни безпосередньо залежить економічне поживлення та зростання (передусім у підсумку макроекономічної та фінансової стабільності, швидкості і якості розрахунків, цінової стабілізації) і соціальне благополуччя населення (збереження вкладів, відсутність інфляції, обслуговування та споживче кредитування тощо).

Достатньо прогресивними можна вважати висновки Д. Гладких, який відстоює власну позицію, згідно якої банківська система країни має не два, а три рівні, доповнюючи таким чином інституційний склад першого (центрального банку) та другого (банки з приватним капіталом, іноземних банківських груп та з державною часткою) рівнів банківської системи, третім рівнем – безбалансовими відділеннями банків, через які банки, власне, й здійснюють свою ефективну господарську комерційну діяльність на ринку [12, с. 18–19]. Ця особливість, на думку науковця, накладає й відповідні уточнення до сутнісної характеристики банківської системи, які полягають, по-перше, у включенні системи суб'єктів третього рівня; по-друге, аспекту надання ними незаборонених законодавством видів банківських та інших послуг. При цьому, у визначення вводиться й третій аспект – діяльність як банків, так і їх відокремлених відділень підлягає нагляду та контролю з боку центрального банку держави та інших структур із системи фінансового моніторингу, нагляду та контролю. Хоча й існують достатні підстави, аби останню ознаку визначити як таку, що, скоріше, належить до функцій і завдань державного регулювання функціонування та розвитку банківської системи із застосуванням інституційно-організаційних інструментів (національний банк, національна комісія регулювання ринку фінансових послуг, регіональні та місцеві інституції моніторингу, нагляду та контролю) державної фінансової політики.

Потрібно наголосити, що розширення складу інституційних суб'єктів банківської системи не безпідставне і доказом цього є світовий досвід і зарубіжна практика. Звернімо увагу, що в США центральний банк – не єдиний орган влади, спеціалізований на реалізації державної політики у фінансовій, грошово-кредитній, валютній та пов'язаних із ними сферами. Для урегулювання

державної політики передбачено такі органи, як Рада керуючих, Федеральний комітет вільного ринку, Федеральна консультаційна рада, Консультаційна рада з питань споживачів фінансових послуг, Консультаційна рада з питань діяльності ощадних установ, федеральні резервні банки у регіонах. У Великобританії та Швейцарії фінансові інституції небанківського сектору (як-от – фінансові компанії, парабанківські фінансово-кредитні установи та ін.) офіційно належать до банківської системи держави. У Франції широкого поширення, а також й інституційного включення до банківського сектора набули фінансові компанії, асоціації, кооперативні кредитні установи, ощадні та страхові каси, товариства взаємного кредитування, каси муніципального кредиту.

Враховуючи, що зазначені суб'єкти беруть активну участь у процесах управління функціонуванням і розвитком значного сегмента сектора фінансових послуг, а також безпосередньо реалізують функції та завдання, здійснюють види діяльності практично тотожні банківським структурам і завдяки цьому доповнюють їх, формуючи повноцінну банківську систему держави, їх включення до елементів цієї системи об'єктивне та закономірне.

У більшості сучасних дослідженнях з функціонування та розвитку банківської системи при обґрунтуванні її сутнісних характеристик оперують інституційним та інституційно-економічним підходами. Згідно першого, банківську систему країни утворюють банки та інші кредитні установи та інституції. Інституційний підхід також чітко простежується в положеннях української нормативно-правової бази, а саме – Законі України «Про банки та банківську діяльність» [13].

Другий підхід дещо системніший і визнається фінансово-економічними та структурними характеристиками банків, інших кредитних структур, які на конкретний момент часу сформувалися у межах банківської системи та забезпечують її ефективне функціонування в умовах дії всього спектру правових, політичних, економічних, соціальних, організаційно-управлінських та інших чинників, умов [14–16].

Слід наголосити, що у будь-якому разі розгляд сутності банківської системи має переважувати інституційний характер. Втім, достатньо важливим аспектом є необхідність інтеграції банківської системи до більш складних систем, без участі в яких банківська система не реалізує свої завдання та функції, повною мірою не виконує

відповідну роль в економічному зростанні та соціальному благополуччі. На цьому наголошується у дослідженні [5, с. 15], коли використовується трактування банківської системи як механізму, який взаємодіє з іншими економічними і безпосередньо фінансовими системами та механізмами фінансового сектора держави. Вона як логічно доповнює фінансову систему, так і об'єктивно пов'язана з її функціонуванням.

Унизці досліджень з проблем функціонування та розвитку банківських систем [17–20] науковці доходять справедливого висновку щодо того, що сама по собі банківська система – лише певна інституційна надбудова, яка має бути створена та мати відповідну структуру, але її роль у соціально-економічній системі країни реалізується не в статичній, а в динамічній – під час її трансформації. Йдеться про низку змін і зрушень, які відбуваються безпосередньо в банківській системі, її структурі, якостях і властивостях, які необхідні для посилення фінансової стійкості та стабільності, зростання ліквідності та платоспроможності, капіталізації, покращення якості активів і капіталу, посилення ресурсної бази, включеності до глобальної банківської системи, якісної зміни структури банківських інститутів. Власне, трансформація банківської системи необхідна для, по-перше, усунення та мінімізації негативних наслідків фінансово-економічної, соціально-демографічної, політичної та інших криз; по-друге, для підсилення та пришвидшення позитивних змін у системі економічного зростання, підвищення рівня якості життя населення.

Дослідження концептуальної характеристики банківської системи в контексті її ролі в забезпеченні економічного зростання

Дещо інший погляд, а саме позицію важливості питань адаптації банківської системи до фінансово-економічного середовища, яке утворилося на певний момент часу в країні та регіоні, представлено у дослідженнях [21; 22]. Фактично доводиться, що вплив банківської системи та її суб'єктів на соціальні, економічні та інші процеси в країні відбувається засобом її адаптації до динамічного фінансово-економічного середовища. Для цього із застосуванням інструментів державного регулювання забезпечуються зміни в параметрах, властивостях, структурі та функціях банківської системи.

Хоча ще більш актуальним виглядає підхід, коли аналізуються не стільки процеси адаптації, як

її активна участь у розвитку та покращенні фінансово-економічного середовища країни. Стає доцільним вести мову й про те, що адаптація – одна зі стадій чи форм трансформації банківської системи. Але, у будь-якому разі, важливим висновком є констатація того, що банківська система не статична, а динамічна, а також може використовуватися державою як дієвий інструмент регулювання економічних, соціально-гуманітарних, політичних та інших суспільних процесів у країні.

Інакше кажучи, банківська система є сферою, до якої держава, економічні агенти, некомерційні громадські організації, населення звертаються за отриманням низки фінансових послуг, але через її функціонування та розвиток (адаптацію, трансформацію, ін.) держава отримує дієві важелі регулювання сфери публічних державних і місцевих фінансів, фінансових ресурсів суб'єктів господарської діяльності. На цій специфіці сутнісно-змістового трактування банківської системи наголошує Т. Латковська, зазначаючи, що банківська система – не просте поєднання всієї сукупності банків, а функціонує як повноцінна субстанція з усіма притаманними характеристиками суспільних систем, особливо – цілісності, структурності, ієрархічності, включеності до більш складних систем, впливу внутрішнього та зовнішнього середовища [23, с. 15].

Окремим достатньо вагогим аспектом дослідження концептуально-прикладних характеристик банківської системи потрібно вважати висновки науковців, зроблені під час узагальнення еволюції, розвитку та становлення банківської системи, зокрема й в Україні. До прикладу, Г. Карчева наголошує на складних умовах (перехід до ринкової економіки на тлі активних глобалізаційних процесів) становлення сучасної банківської системи, які безпосередньо позначилися як на зміні структури потенціалу банків і банківського сектора загалом, так і на потенціалі її впливу на структурні зміни спочатку у фінансовій сфері, а надалі – й у національному господарстві. Йдеться передусім про кризу банків, нестабільність відсоткових ставок, інфляційні процеси, недостатню якість капіталу та активів, нераціональну структуру кредитування [24, с. 93–94]. У підсумку все ще слабка банківська система країни не повною мірою могла протидіяти таким процесам, що зокрема призвело до перекосів у бік розвитку процесів: посередництва на противагу виробництву з високим рівнем доданої вартості; спекулятивної комерції, а не науково місткового виробництва

зі значними строками окупності інвестицій; споживання, а не інвестування у активи в майбутньому.

У результатах дослідження науковця все більше простежується інституційно-якісний підхід до сутнісного трактування банківської системи з виставленням відповідних вимог до фінансово-економічного потенціалу банківських інституцій та інститутів, їх спроможностей. Власне, якщо банківська система не спроможна якісно реалізувати свої базисні функції та завдання в системі соціально-економічного розвитку країни, то вона не відповідає концептуальній уяві про повноцінну та спроможну банківську систему. Такий висновок став можливим після ідентифікації ключових недоліків, закладених ще на етапі становлення української банківської системи (1991–1995 рр.), наслідки яких позначилися пізніше і стали критично негативними, послугували одним із чинників того, що у 2020-х рр. Україна в разі знизила свій економічний потенціал, як порівняти з 1990-ми роками. Йдеться зокрема про ліцензійні умови та вимоги до капіталу банків, які були недостатньо жорсткими та призвели до суттєвого послаблення фінансової стійкості та підвищення рівня вразливості українських банків до зовнішніх фінансово-економічних криз, а також внутрішньої політико-економічної нестабільності.

Означене дає підстави до включення в характеристику банківської системи параметрів її ліквідності та фінансової стійкості, достатнього рівня капіталізації, рентабельності, захищеності від внутрішніх і зовнішніх ризиків та загроз, фінансово-економічної безпеки, адаптивності до розвитку глобального та макроекономічного середовища.

О. Деревська справедливо розширює склад таких критеріїв, доповнюючи його достатніми обсягами регулятивного капіталу та нормативами ризику, високим рівнем якості та конкурентоспроможності банківських послуг, особливо в аспекті зростання частки онлайн розрахунків і платежів, цифровізації відносин, впровадження інформаційних технологій, оптимального поєднання великих банків із розгалуженою мережею філій та регіональних і спеціалізованих банків, оптимальною присутністю іноземного капіталу в національній банківській системі [25, с. 139–140].

Аспект стійкості як невід'ємної характеристики банківської системи активно розвиває й О. Барановський. Головний аргумент такого висновку – тісна кореляція між стійкістю банківської

системи та забезпеченням поступального соціально-економічного розвитку країни. При цьому стійкість розглядається з позиції системного підходу, коли її основа не обмежується фінансовим станом окремо взятих банків, а поширюється на весь банківський сектор як елемент фінансової системи країни, стосується не лише підтримки та збереження міцного фінансового становища, а й здатності банківської системи якісно та повною мірою реалізувати її функції і завдання, зберігати фінансово-економічні зв'язки між елементами, а також цілісність банківської системи [26, с. 76–78].

Потрібно додати, що більш комплексною характеристикою стійкості є аспект фінансової безпеки банківської системи, адже, на відміну від першої, що є характеристикою, скоріше, статичною, безпека опирається ще й на самодостатність, ефективність і здатність системи до відтворення та подальшого розвитку. Відтак, на думку В. Коваленка та ін., актуалізується значимість врахування економічної, фінансової, фінансово-економічної та банківської безпеки як достатньо важливого критерію сформованості банківської системи держави [27, с. 41–43] з параметрами та показниками фінансової стійкості, здатності протистояти дестабілізуючим тенденціям з боку зовнішнього середовища, якості функціонування банківської системи загалом, розвитку економіки та грошово-кредитного ринку, кредитно-дефолтної стійкості [28, с. 157–158] та ін. Більше того, враховуючи, що національний банк є ключовим суб'єктом забезпечення безпеки розвитку банківської системи, його регулюючі та превентивні заходи (зокрема в частині контролю обсягу коштів підприємств, розміщених у банківському секторі, рівня залежності банків від джерел фінансування, структури та якості банківських активів, банківського нагляду, прогнозування політичної, економічної, фінансової, соціальної та ін. криз) мають синергізм у частині позитивного впливу на макро- і мікро- економічний розвиток.

Розвиваючи ці та інші гіпотези щодо дослідження характеристик банківської системи крізь призму її фінансово-економічної безпеки та стійкості, І. Крупка визначає такі компоненти, необхідні для якісного повноцінного оцінювання: організація грошового обігу, система платежів та розрахунків, кредитування, ефективність функціонування та рівень розвитку банківського сектора, наявність іноземного капіталу, міра кредитування реального сектора економіки, послужність банківських структур та економічних

агентів у частині дотримання законодавства про банки, банківську діяльність, фінансові послуги [29, с. 175].

Доволі цікавим є аспект присутності в банківській системі країни банків з іноземним капіталом, діяльність яких, беззаперечно, позначається на функціонуванні та розвитку національної економіки. Звернімо увагу, що тут криються як позитивні, так і негативні наслідки для підприємств базових видів економічної діяльності, що визначає питання державного регулювання участі іноземних банків достатньо актуальним. До прикладу, на думку І. Івасіва та Р. Корнилюка, якісними позитивними наслідками експансії на внутрішній ринок іноземного банківського капіталу є імпорт передових банківських технологій, фінансових інструментів та інновацій, кращі фінансові можливості провідних міжнародних банків для інвестування у розвиток банківської інфраструктури, сприяння в залученні прямих іноземних інвестицій, ін. Хоча це може супроводжуватися й низкою достатньо системних ризиків і загроз, як-от переслідування власних економічних інтересів, які суперечать цілям і завданням поточної економічної політики країни, узалежнення стратегічних українських підприємств від капіталу та послуг суб'єктів іноземної банківської системи, встановлення іноземного контролю та зниження рівня економічного суверенітету банківської системи країни та ін. [30, с. 85].

Більше того, окрім вказаних загроз макрорівневого характеру існує імовірність негативного впливу іноземного банківського капіталу через активізацію діяльності т. зв. «псевдоіноземних», зокрема офшорних (капітал яких сформований українськими інвесторами), банків і «квазііноземних» банків (лише з незначною, навіть формальною часткою іноземного інвестора). З огляду на вказане, висновок про актуальність врахування такої структурної характеристики, як співвідношення внутрішнього та зовнішнього банківського капіталу, при узагальненні сутнісно-типологічних ознак банківської системи достатньо аргументований.

Одна з інших не менш важливих вимог (критеріальних ознак) до банківської системи країни полягає в її здатності розвиватися відповідно до вимог сучасності та конкурувати в новому середовищі, у нових постійно змінних реаліях, які складаються в сучасному глобалізованому світі. Такою визначною тенденцією дедалі більше стає розвиток інформаційних

технологій, інформаційного суспільства, а також цифровізація бізнес-комунікацій.

Як справедливо зазначає А. Гулей, по-перше, банківська система має адаптуватися до функціонування в умовах цифровізації та обслуговування клієнтів сектора цифрової економіки; по-друге, застосування передових цифрових технологій у банківському бізнесі сприятиме зростанню якості послуг і підвищенню ефективності функціонування на мікро- і макроекономічному рівнях; по-третє, державна політика активного сприяння цифровій трансформації банківської системи країни тісно пов'язана з інвестиціями у розбудову об'єктів та розвитком елементів платіжно-комунікаційної інфраструктури [31, с. 9–11].

Особливо важливим видається третій зі зазначених аспектів. Йдеться про формування в країні інфраструктури цифровізації банківської системи відповідно до підтримки та просування тих цифрових продуктів і сервісів, які актуальні на поточному етапі становлення інформаційної економіки та наявні перспективи і потенціал розвитку яких у найближчій перспективі. У підсумку аналізування результатів наукових досліджень з цієї проблематики [32–34] є підстави щодо включення до таких платіжних послуг, криптоактивів і цифрових валют, інструментів ідентифікації та аутентифікації, електронного документообігу та візування, цифрових фінансово-торговельних операцій та послуг з кредитування і розміщення депозитних вкладень, управління інвестиціями, сучасних цифрових технологій страхування, контекстного фінансування, аналітики великих даних, смарт-контрактів і т. ін.

Підтвердження гостроти актуальності, важливості та своєчасності привернення уваги до аспекту цифровізації знаходимо й у низці інших результатах сучасних наукових досліджень, зокрема у сфері державної політики забезпечення банківської безпеки держави в умовах розвитку інформаційної економіки. Так, на переконання Д. Гладких, активізація цифрових технологій і послуг суттєво розширила склад і структуру банківської пропозиції, операцій, а також і їх функцій та завдань, як у межах банківської системи, так і системи соціально-економічного розвитку країни в цілому. Йдеться про інтернет-банкінг, електронні гроші, великі дані, блокчейн, криптовалюти, цифрові майданчики з необмеженою кількістю різних учасників з одночасно повним пакетом електронних банківських та інших

фінансово-господарських послуг. Проте, з іншого боку, такі зміни породжують цілий комплекс ризиків і загроз життєздатності банків, банківської сфери та фінансової системи країни [11, с. 15]. Означені питання закономірно виносять критерій контрольованої цифрової трансформації банківської системи в ранг питань економічної безпеки держави.

У будь-якому разі подальша активізація процесів цифрової трансформації та розширення сегмента сектора інформаційної економіки – процес невідворотний. Відтак, конкурентоспроможна банківська система має формуватися із урахуванням цих обставин.

Змістове уточнення критеріїв, елементів і функцій банківської системи

Концептуальне бачення поняття та структури банківської системи істотно доповнюється під час ідентифікації її критеріїв. Як зазначається у [15, с. 15], потрібно виокремлювати головні та специфічні критерії. До групи перших належать: динамічність, закритість, внутрішнє регулювання, а також цілісність у межах єдиної системи елементів і банківських структур. У другу групу входять: дворівнева структура, централізоване регулювання, поєднання керованості та незалежності, спільна спеціалізована інфраструктура.

Подальше уточнення критеріальних ознак банківської системи передбачає їх ідентифікацію на рівні кожного з її елементів. Як вже зазначалося, типову структуру банківської системи утворюють такі її елементи, як національний банк, державні, спеціальні та універсальні банки, філії іноземних банків, банківські об'єднання. Таку позицію розділяє В. Коваленко [16, с. 17]. Втім, потрібно наголосити на тому, що визначені елементи банківської системи хоча й є базисними, виключно на їх основі система функціонувати не може та потребує наявності, по-перше, її повноцінної загальної та спеціалізованої інфраструктури для узгодження і координації діяльності банків та інших учасників грошового ринку, отримувачів і споживачів банківських послуг, налагодження комунікації з-поміж всіх суб'єктів банківської системи; по-друге, системи злагоджених у діях та ієрархічно підпорядкованих між собою владних структур, здатних забезпечувати ефективно управління процесами функціонування та розвитку банківської системи, реалізації позитивного внеску її елементів і суб'єктів у розвиток економіки, підвищення рівня якості життя населення.

У дослідженні [23, с. 15] склад елементів банківської системи вивчено з позиції правознавства та зроблено висновок, що елементами банківської системи слугують: центральний банк держави, банки з державною формою власності, акціонерні банки, банки системи кооперації, представництва, а також філії іноземних банків. Знову ж таки, як бачимо, підхід до ідентифікації елементів банківської системи суто інституційно-організаційний, який не дозволяє повною мірою вийти за межі її розгляду виключно як сукупності банківських інституцій, перейти до повноцінного формування її бачення підсистемою регулювання процесів соціально-економічного поступу країни.

Здійснити відповідний екскурс стає можливим за рахунок ідентифікації та узагальнення функцій банківської системи. Примітно, що в більшості досліджень базисними функціями банківської системи держави визначають трансформаційну (за рахунок здійснення низки банківських та інших господарських посередницьких операцій), емісійну (через формування платіжних засобів і регулювання обігу грошей) та стабілізаційну (шляхом забезпечення стабільності національної грошової одиниці, а через це й споживчих цін, недопущення кризових явищ та різного роду фінансово-економічних шоків, потрясінь, підтримку купівельної спроможності населення, ін.) [2, с. 11].

В. Масленников і Ю. Соколова розширюють зміст трансформаційної функції тим, що банківською системою забезпечується перетворення ресурсного потенціалу центрального та комерційних банків у відповідні якісні зміни в системі національної економіки, стимулювання розвитку її галузей і створення національного продукту економічними агентами, доведення його до споживання, а також до головних функцій, які реалізує банківська система країни, додають утворення платіжних засобів (здійснення емісії готівки центральним банком і випуск платіжних кредитних інструментів банками другого рівня банківської системи), регулювання грошової маси (зміна обсягу пропозиції грошей залежно від потреб економіки та населення через збільшення грошей в обігу для поживлення обсягів споживання та нарощення обсягів виробництва та, навпаки, – обмеження в цілях стримування інфляційних процесів) і стабілізаційну (формування низки як колективних, так і індивідуальних запобіжників та інструментів мінімізації фінансових ризиків і загроз як у діяльності безпосередніх суб'єктів банківської

системи, так і представників тих секторів і сфер економіки, які ними обслуговуються) [15, с. 4–16].

Побудова концептуальної схеми сутнісних характеристик банківської системи в контексті регулювання процесів економічного зростання

Функції банківської системи – невід'ємна й одна з провідних її характеристик, що дозволяє поєднувати та узгоджувати між собою змістове наповнення різних підходів до сутнісного трактування поняття «банківська система», а також робити відповідні проєкції на напрями реалізації потенціалу банківської системи в забезпеченні економічного зростання національного господарства (табл. 1). Відтак, доходимо висновку, що інституційно-організаційного, інституційно-економічного та правового підходів недостатньо для повноцінного розкриття сутнісно-типологічної характеристики банківської системи, зокрема в контексті реалізації її потенціалу в розвитку економіки та суспільства.

Це дає підстави розширити склад застосовуваних підходів, доповнивши їх структурним, безпековим і стратегічним. Інтеграція існуючих і нових поглядів на поняття, структуру, функції та роль банківської системи в економіці дозволяє сформувати авторську позицію щодо змісту поняття банківської системи. А саме – банківська система в забезпеченні економічного реформування – це сформована структурно збалансована та дієздатна, пов'язана між собою спільними фінансово-економічними інтересами, функціями та завданнями сукупність елементів (центральный банк і система спеціалізованих вищих органів управління, банки та їх відокремлені підрозділи, система фінансових асоціацій і компаній, елементи банківської інфраструктури), функціонування яких покликане забезпечувати стабільність і стійкість банківського сектора фінансової системи держави, стимулювати розвиток національної економіки та її стратегічних галузей, згладжувати негативні наслідки та запобігати кризовим явищам, впливати на формування необхідних структурних змін в економіці та суспільстві.

Наголосимо, що саме аспект структурних змін має вельми істотне значення (як якісна характеристика ефективності державного регулювання процесів економічного зростання) і потенціал банківської системи для цього достатній. Це також потребує ідентифікації пріоритетних напрямів структурного реформування, що, власне, є предметом наступного дослідження.

Таблиця 1. Сутнісні характеристики, елементи, функції та завдання банківської системи в контексті регулювання процесів економічного зростання

Підходи до сутнісного трактування	Характеристика	Елементи системи	Функції системи	Завдання у забезпеченні економічного зростання
Інституційний блок				
• Інституційно-організаційний	Сукупність банків та інших кредитних установ і інституцій, що надають банківські послуги суб'єктам господарювання та населенню	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Національний банк; ➢ органи управління банківською системою; ➢ банки з державною часткою, банки іноземних банківських груп, банки з приватним капіталом; ➢ безбалансові відділення банків; ➢ фінансові компанії, асоціації; ➢ фінансово-кредитні установи небанківського типу 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Трансформаційна; ➢ емісійна; ➢ стабілізаційна; ➢ формування та розвитку платіжних засобів і систем; ➢ регулювання грошової маси; ➢ переміщення фінансових ресурсів; ➢ управління фінансовими ризиками; ➢ об'єднання та розподілу фінансових ресурсів 	Стимулювання економічного зростання засобами грошово-кредитної та валютної політики, формування фінансового забезпечення підприємств
• Інституційно-економічний	Фінансово-економічні та структурні характеристики банків, інших кредитних структур, які забезпечують функціонування банківської системи та надання банківських послуг			Зниження рівня трансакційних витрат, ризику, сприяння зростанню ділової активності, розвитку внутрішнього ринку через підтримку споживчого попиту
• Правовий	Узгоджена діяльність національного банку та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені та діють на території країни			Формування конкурентного середовища, інституціалізація відносин суб'єктів бізнесу, зокрема із зовнішніми партнерами
Процесний блок				
• Структурний	Співвідношення в структурі інституційних одиниць, капіталу, спроможності суб'єктів системи	Здешевлення кредитного ресурсу, розширення асортименту банківських послуг та ресурсів		
• Безпековий	Стан динамічної спроможності системи забезпечувати капіталізацію, ліквідність, фінансову стійкість, протидіяти кризам і загрозам	Вплив на зміцнення фінансово-економічної безпеки суб'єктів реального сектора економіки та покращення майнової безпеки населення		
• Стратегічний	Здатність системи до вертикальної та горизонтальної інтеграції, трансформації та забезпечення конкурентоспроможності	Пришвидшення та зростання ефективності євроінтеграційних процесів, адаптації бізнесу до глобальної конкуренції, підтримка високо-технологічних секторів та галузей		

Джерело: розроблено авторами

ВИСНОВКИ

Виявлено та проаналізовано наявні в економічній літературі підходи до сутнісного трактування поняття «банківська система». Зроблено висновок, що інституційно-організаційного, інституційно-економічного та правового підходів недостатньо для формування повноцінного сутнісно-типологічного трактування банківської

системи безпосередньо в контексті забезпечення економічного зростання.

У таких цілях наявні підходи доповнено структурним, безпековим і стратегічним, що дозволило обґрунтувати авторське визначення поняття банківської системи держави – як сформованої структурно збалансованої та дієздатної, пов'язаної між собою спільними фінансово-економічними

інтересами, функціями та завданнями сукупності елементів (центральный банк і система спеціалізованих вищих органів управління, банки та їх відокремлені підрозділи, система фінансових асоціацій і компаній, елементи банківської інфраструктури), функціонування яких покликане забезпечувати стабільність і стійкість банківського сектора фінансової системи держави, стимулювати розвиток національної економіки та її стратегічних галузей, згладжувати негативні наслідки та запобігати кризовим явищам, впливати на формування необхідних структурних змін в економіці та суспільстві. Саме за такого підходу досягається врахування більш системного впливу банківської системи на поживлення процесів економічного зростання, особливо в частині формування раціональних структурних співвідношень у системі соціально-економічного розвитку держави.

REFERENCES

- [1] Kuznetsova, S.A., Bolgar, T.M., & Pestovskaya, Z.S. (2014). *Banking system*. Kyiv: Center for Educational Literature.
- [2] Savluk, M.I. (Ed.). (2011). *Money and credit*. Kyiv: KNEU.
- [3] Kholodna, Y.E., & Rat, O.M. (2013). *Banking system*. Kharkiv: HNEU.
- [4] Chub, O.O. (2010). *Development of the banking system of Ukraine in the context of globalization*. (Doctoral thesis, Vadym Hetman Kyiv National University of Economics, Kyiv, Ukraine).
- [5] Kovalenko, V.V., Koreneva, O.G., Cherkashina, K.F., & Krukhmal, O.V. (2010). *Banking system of Ukraine*. Sumy: UABS NBU.
- [6] Kirichenko, O., Gelenko, I., & Yatchenko, A. (2000). *Banking management*. Kyiv: Basics.
- [7] Arbuzov, S.G., Kolobov, Y.V., & Mishchenko, V.I. (2011). *Banking Encyclopedia*. Kyiv: Research Center of the National Bank of Ukraine: Knowledge.
- [8] Karcheva, G.T. (Ed.). (2016). *Efficiency and competitiveness of the banking system of Ukraine*. Kyiv: SHEI "University of Banking".
- [9] Momot, O.M., & Britchenko, I.G. (Eds.). (2008). *Integrated banking services and competitiveness of the banking system*. Poltava: RVV PUSKU.
- [10] Fedulova, L., & Voloshchuk, I. (2002). *Management of competitiveness of banks in a transformational economy*. Kyiv: Scientific World.
- [11] Dyatlova, Yu.V. (2019). *The mechanism of development of the banking sector of Ukraine in the conditions of competitive internationalization*. (Doctoral thesis, Donbas State Machine-Building Academy of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, Ukraine).
- [12] Gladkikh, D.M. (2019). *Banking security of the state in the conditions of development of information economy (transformation of banking operations)*. Kyiv: NUOU.
- [13] Law of Ukraine No. 2121-III "About banks and banking". (2000, December). Retrieved from <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
- [14] Dzyublyuk, O.V. (2005). Problems of ensuring the effective functioning of the banking system in a transition economy. *Bulletin of the National Bank of Ukraine*, 3, 30-35.
- [15] Epifanov, A.A., Maslak, N.G., & Salo, I.V. (2007). *Operations of commercial banks*. Sumy: University book.
- [16] Maslennikov, V.V., & Sokolov, Y.A. (2006). National banking systems. *Banks and Banking Systems*, 3, 4-16.
- [17] Geets, V.M., Shinkaruk, L.V., & Artyomova, T.I. (2011). *Structural changes and economic development of Ukraine*. Kyiv: Institute of Economics and Forecasting.
- [18] Ivashchuk, I., & Ivashchuk, O. (2011). Directions of transformation of the domestic banking system in the conditions of global imbalances. *Ukrainian Science: Past, Present, Future*, 16, 99-109.

- [19] Reshetylo, V.P. (2003). Market transformation potential of banking institutions and problems of its implementation. *Bulletin of the UABS NBU*, 2, 75-78.
- [20] Ogerchuk, M.O. (2013). Theoretical foundations of the transformation of the banking system. *Socio-economic Problems of the Modern Period of Ukraine*, 1(99), 368-375.
- [21] Dzyublyuk, O. (2011). Development of the banking sector in the conditions of deformation of the world financial space. *Bulletin of the National Bank of Ukraine*, 10, 76-83.
- [22] Olefir, E.A. (2018). *Adaptation of the banking system of Ukraine to the peculiarities of the financial and economic space* (Doctoral thesis, SHEI "University of Banking affairs", Kyiv, Ukraine).
- [23] Latkovskaya, T.A. (2008). *Financial and legal regulation of the organization and functioning of the banking system in Ukraine and foreign countries: a comparative legal analysis*. (Doctoral thesis, Odessa National Law Academy, Odessa, Ukraine).
- [24] Karcheva, G.T. (2005). Features of formation and development of the banking system of Ukraine. *Economics and Forecasting*, 2, 93-102.
- [25] Derevskaia, O.B. (2010). Trends and prospects for the development of the banking system of Ukraine. *Problems and Prospects of Development of the Banking System of Ukraine*, 28, 137-141.
- [26] Baranovsky, O.I. (2007). Stability of the banking system of Ukraine. *Finance of Ukraine*, 9, 75-87.
- [27] Kovalenko, V.V., Bolgar, T.M., & Sergeeva, O.S. (2018). Financial security of the banking system of Ukraine – problems of measurement and provision. *Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice*, 3(26), 38-45.
- [28] Vasilchyshyn, O.B. (2016). Analysis of existing models for assessing the financial security of banks and the banking system and areas for improvement. *Regional Economy*, 2, 156-164.
- [29] Krupka, I.M. (2012). Financial and economic security of the banking system of Ukraine and prospects for the national economy. *Business Inform*, 6, 168-175.
- [30] Ivasiv, I., & Kornyluk, R. (2011). Influence of foreign banks on the banking system of Ukraine. *Bulletin of the National Bank of Ukraine*, 10, 84-91.
- [31] Guley, A.I. (2019). Digital transformation of the domestic banking environment in the development of feints-ecosystem. *Ukrainian Journal of Applied Economics*, 4(1), 6-15.
- [32] Vasilieva, T.A., Leonov, S.V., & Rubanov, P.M. (2017). Transformation of circulating financial instruments in terms of digitalization of the financial sector of the economy. *Bulletin of SSU. Economics Series*, 3, 15-21.
- [33] Kornivska, V.O. (2017). Digital banking: risks of financial digitalization. *Problems of the Economy*, 3, 254-261.
- [34] Kloba, L.G. (2018). Digitalization - an innovative direction of development of banks. *Efficient Economy*, 12. doi: 10.32702/2307-2105-2018.12.84.